

100%

NYNÄSHAMN

*Tävla &
vinn i vårt*
**ANNONS-
PUSSEL**

Sportig krutgubbe

**STILL
GOING
STRONG**

RÄDDARE I NÖDEN

**BLAND SMÅKRYP
OCH VÄXTKRAFT**

Sång, sorg & skratt

**VÄRLDENS SMAKER
MÖTS I NYNÄSHAMN**

"SOM VANLIGT" KAN BLI ÄNNU BÄTTRE

Antligen! för att citera Gert Fylkings klassiska utrop i samband med tidigare tillkännagivanden av Nobels litteraturpristagare.

Nu har det gått några veckor sedan Sverige återgick till ett mer normalt tillstånd, efter ett och ett halvt år av begränsningar och restriktioner. De scener som utspelade sig i kungliga huvudstaden vid klockslaget för den återvunna friheten har vi inte riktigt sett i Nynäshamn ännu. Köerna till Stockholms uteliv blev snabbt långa av otåliga partyprissar och glädjeruset visste inga gränser. Kanske är vi helt enkelt bara lite coolare än våra grannar i huvudstaden, som troligtvis känner pressen av att alltid vara först på bollen. Men med det sagt så öppnar nu också Nynäshamn upp igen, steg för steg och lite i taget. Längtan är stor efter att ta del av kultur- och nöjeslivet, gå på krogen och att mötas i olika sammanhang ute i verkligheten. Kalendrarna börjar åter fyllas med mängder av aktiviteter och evenemang. Men återgången till det "normala" tillståndet får också en del andra bieffekter. Det sätter till exempel spår i kollektivtrafiken, där trängseln ökar när stressade pendlare förväntas återgå till sina ordinarie arbetsplatser. Kanske var inte allt bättre "före" ändå?

När hjulen börjar rulla i full fart framåt kan det samtidigt vara klokt att bromsa in och sänka farten litegrann. Den alldeles för långa perioden av begränsningar gav oss trots allt också några fördelar, som utrymme för kreativitet och eftertanke. Vi har ju mitt i eländet lärt oss ett och annat som kan vara värdefullt att hålla fast vid. Den extra handtvätten för att undvika smittor av olika slag, avstå långresor till förmån för upptäcktsfärder i närområdet eller kanske jobba mer hemifrån om det går och få tid över för annat. En omställning till ett sundare liv för både människor och vår planet. Ett smartare "efter" helt enkelt.

Samhället öppnar upp från en alltför långvarig Törnrosasömn och vi längtar förstås lite nyvaket efter att äntligen få mötas igen. Kanske ge någon den uteblivna kramen och glädjas över att vi äntligen får röra oss i sammanhang som under lång tid varit omöjliga. De viktiga beståndsdelarna av livets goda går inte undvara hur länge som helst. Det är förstås värt att fira!

Nu önskar vi att Tegnell ska få en välförtjänt och förhoppningsvis lång ledighet...

Niclas Axelson & Paulin Sunesson

Vi firar den nyvunna friheten med att äta ute. Den här gången blev det sushi och bibimbap hos MGL Sushi på Nynäsvägen. Fler internationella smaker kan du läsa om i detta nummer.

INNEHÅLL

Naturkunskap på plats i verkligheten	4
Sång för bröllop, begravning och dop	8
Bosses aktiva liv i sportens värld	12
Glasklar kärlek till gamla fönster	20
Tävla & vinn i höstens annonspussel	23
80 år i livräddningens tjänst	24
Niklas Liljehammar på smugglarturné	26
En lokal smakresa ut i världen	28
Några av alla hundra höstevenemang	32
Korsord och sudoku	34

Välkommen till
Kvarteret Thai
 Kvartersrestaurang
 på Frejgatan 19
 Öppettider:
 Lunch tis-fre 11-14
 Middag tis-sön 16-19
 Även avhämtning
 Tel. 070-015 45 93

Allt till hemmet!
 Vitvaror, hemelektronik,
 värmepumpar & kök
 Gå in på www.elon.se för att se hela vårt sortiment
eLON
 eLON LJUD & BILD
 Elon Nynäshamn | 08-524 006 50 | nynashamn@elon.se
 Telivägen 2, Sjötelegrafan, 149 41 Nynäshamn

XL BYGG
 En riktig bygghandel

DEALS

SKJUTDÖRRAR,
 INREDNING & FÖRVARING
**25%
 rabatt**

SKJUTDÖRRAR, INREDNING & FÖRVARING
ELFA
 Rabatt på skjutdörrar, inredning och förvaring.
 Erbjudandet gäller ej på inredningsserien Decor och Graphite.

VÄGGFÄRG
BECKERS LIVING 05
 9 L. Valfri kulör. Helmatt, snabbtorkande premiumfärg
 med hög täckförmåga, lätt att stryka ut. Rek. pris 1 678:-
895:-
 Kan brytas
 i valfri kulör!

Kampanjerbjudanden gäller 18/10 - 14/11 2021.

XL-BYGG NYNÄSHAMN
 Hammarhagsvägen 16
 Tel 08-520 174 75
www.xlbygg.se/nynashamn

XL BYGG
 En riktig bygghandel

Fler erbjudanden på
xlbygg.se/kampanj

HÄLSOKÄLLAN

Nynäshamns nya hälsokost

Butik och mötesplats för naturlig hälsa

Vi har de sunda, goda, ekologiska alternativen. Vitaminer, kosttillskott, hälsokost, godsaker, hud- & hårvård, feel-good-prylar, boklånehylla, tipsvägg, meditationskvällar med mera.

*Välkommen in och
 bli inspirerad!*

Vi finns i nordöstra kanten av centrum
 Öppet vardagar 11-18
 Lördagar 11-15

HÄLSOKRAFT

Läs mer & boka: Ylva på Corpex.se, Linda på lindaleibingheden@gmail.com
 övriga på www.bokadirekt.se/Hälsokällan Nynäshamn, eller i butiken.

Helande behandlingar och samtal

Naprapat & terapeut – Ylva Nyman, Corpex.se
 Naprapati, life-therapy, auratransformation

Massör – Angela Areschoug
 Klassisk svensk massage, även deep tissue

Massageterapeut – Mari Mohlén, MariCare.nu
 Lymfmassage, koppning, deep oscillation m.m.

Astrolog & terapeut – Linda Leibing Hedén
 Samtalsterapi och astrologisk psykosyntes

Coach & terapeut – Theresia Malm, Life4you
 Grow & Soul-coaching, terapi, avspänning

TEXT & FOTO AGNETA RICKARDSSON

Unga lärjungar i Linnés fotspår

Ryggsäckarna ligger tryggt under ett vind- och regnskydd. Eleverna som ganska nyss börjat första klass sitter på stockar och värmande sittunderlag runt lägerelden. De är uppmärksamma, räcker upp handen, småskrattar, svarar i kör och lyssnar. Lektionen hålls av Nynäshamns Naturskola, vid sjön Muskan i Ösmo, som lärt ut kunskapen om djur, natur och miljö till barn och unga i kommunen sedan 1988.

Den här dagen är Robert Lättman-Masch både naturskoleföreståndare och Carl von Linnés assistent.

– Vi kommer att låna lite småkryp från naturen idag, säger Robert.

Hans vita peruk, passar perfekt till den gröna specialsydd jackan och skjortans vita kräs. Dagen på Naturskolan i Ösmo handlar om småkryp, biologiskt mångfald och så mycket mer.

Robert berättar att alla världens ledare, de som bestämmer, har samlats och bestämt de globala målen, 17 jätteviktiga saker. Att nummer 15 är att alla på hela jordklotet skall vara rädda om växter och djur. Att blommor som vitsippa, stinknäva och linnea har samma latinska för- och efternamn i alla länder. Det är svenske Carl von Linné som kom på detta fiffiga. Är det inte fantastiskt? Han tyckte att blomman linnea var så vacker att den fick hans efternamn.

När alla fikar och fått hjälp med svåra termoslock blir det lite som på vårens kosläpp. Glatt skuttande, småspringande eller snabbt gående följer alla 1700-talsmännen i vit peruk ut i naturen mot ekar och säl. Här berättas det om humlor, pollinering och trädet sälgs betydelse för att barnen skall kunna äta jordgubbar, blåbär, äpplen och päron. Snart grimaserar och spottas det från olika håll och ordet "superäckligt" verkar de flesta vara överens om. Alla små fingertoppar har skrapat och rört vid det vita på ekarna och sedan smakat. Nu ropar och skriker de högt bitterlav, BITTERLAV! Om de kommer ihåg namnet slipper de smaka nästa år. Det finns drygt 2 000 olika slags lav i vår natur och skägglaven växer där luften är bra. Efter en uppförsbacke är lärovandringen klar.

Nu får grupper om fyra en slaghäv, ett förnasäll, ett paraply, en vit duk och varsin småkrypssug. Självklart får de reda på hur och vad de skall göra. Snart lysas dagens höstdis upp av vita dukar utspridda på marken. 100% Nynäshamn följer grupp fem med Agnes Hägerstrand, Elsa Sääf, Ida Jonsson och Ted Engborg. Agnes och Ted hjälps åt att knyta ihop förnasället. De skall samla in småkryp i dess övre halva och i häven. Ted finner en gråsugga och en myra som han följer upp i ett faller träd. Han lyckas få båda i sin samlarburk. Elsa och Ida tar paraplyet och skakar på grenar och förundras över allt som ramlar ner. En lockespindel, en av flera långbensspindlar, klättrar uppför Idas byxben och vidare hela vägen upp till skuldran. Efter ett tag ger hon spindeln till Elsa där den vandrar vidare. Båda flickorna

UPPTÄCK hösten & vintern hos Rappes!

Jackor, kappor och
många andra nyheter.
Välkommen in!

PS. Kom och
mingla med oss på
TJEJKVÄLLEN
i centrum onsdag 27/10.

BYXVECKA 18/10-23/10:
100:- RABATT
PÅ ALLA BYXOR & JEANS över 500:-

RAPPES
KLÄDER & SMYCKEN

Fredsgatan 11 • 08-520 213 03 • @rappesmode

Konst i Skyltfönster

Välkommen till centrum för en konstunda **15-24 oktober** med
lokala konstnärer. Kartor finns hos medverkande verksamheter.
Läs mer på nynashamnscentrum.se

På Nynäshamns naturskola i Ösmo får en ny generation barn lära sig att umgås med djur och natur.

betraktar med glädje sin nya vän, inga rädsla skrik här, bara ömsint omhändertagande. Med jämna mellanrum ligger alla fyra på knä vid det vita tyget och suger upp spindlar, nyckelpigor och gräsuggor, som tömts på duken. När de tror att de är färdiga kommer en liten rackare framspringande från under ett löv. Barnen hjälps åt och till slut suges den upp. Om de tar med fingrarna kan de skada en naturinvånare.

Det är en lugn, värdig vandring tillbaka med insamlade småkryp. Paraplyer och håvar samlas in. En grupp i taget tar av sig skorna och stegar in i skolsalen med sina nya vänner, många med okända namn och alla i burkar. En havsörn i papier-maché svävar över det runda bordet där grupp fem sitter. När vännerna skall flyttas över till burkar med förstoringsglas så passar några på att rymma. Det betraktas, bläddras, babbblas och pekas i böcker. Volymen varierar. Sen blir det pannkakor.

Alla grupper bidrar och snart visar, förklarar och berättar Carl von Linnés assistent, dvs Robert, om de små djuren som nu ses på den stora vita duken. I Sverige finns en kackerlacka, den är liten, svart och har två små spröt baktill. Skogskackerlacka är det svenska namnet. På latin *Ectobius lapponicus*.

Idag är det en kort återsamling utomhus, runt askan från elden. Ofta blir det lekar som ytterligare förstärker dagens inläring. Barnen får blunda och visa vad de tyckte om dagen – tummen upp, åt sidan eller ner. Tummarna går upp!

Slutorden från 1700-talsmannen är:

– Gå nu hem och ta ut era föräldrar i naturen!

*”Gå nu hem och
ta ut era föräldrar
i naturen”*

Insekterna släpps ut och eleverna i klass 1 A från Tallbacka i Ösmo går tillbaka till sin ordinarie skola. Efter en dryg halvtimme är de och lärare Lotta Åkerberg, Lollo Görgensen och Natalie Madsén framme. Lotta har varit med för femte gången och ser hur barnen tränar många förmågor och många sinnen. Hur deras naturintresse väcks och hur de övar samarbete, att vänta på sin tur och mer därtill.

Robert drivs av sin passion att rädda planeten och alla småkryp. Han studerade Miljölinjen på Västerhaninge Folkhögskola och har en magisterexamen i biogeovetenskap. Kanske är det hans minne från lågstadiets asfaltsinnegård, när en grön vårtbitare trampades ihjäl, som gjort honom till naturens väktare. Han lärde sig av eldsjälén Mats Wejdmark som 1988 startade Naturskolan och nu har Ylva Skilberg tagit vid för att fortsätta i samma spår. Naturskolan ligger inom barn- och utbildningsförvaltningen. Den är inte obligatorisk och den finansieras till största del av oss kommuninvånare. Men den behöver också dra in pengar. När barnen lämnat åker därför Robert och Ylva till Ösmo kyrka och ett projekt med olika föreningar och nyanlända.

Alla Sveriges 90 naturskolor jobbar med olika teman för förskola till nionde klass. Här i Nynäshamn åker niorna till Alhagens våtmark. Som alltid har lärarna förberett klassen enligt naturskolans skrivna handledningar, som är kopplade till respektive årskurs läroplan.

Imorgon möter Carl von Linnés assistent Robert en ny förstaklass.

Hudbesvär? Behandla din kropp med MicroSilk™ både på in- och utsidan.

Njut av en avslappnande stund med MicroSilk™ i ditt badkar eller i ditt spabad - en vattenterapi med mikrobubblor som kan lindra hudbesvär och ger ny energi till både din in- och utsida. Psoriasisförbundet erbjuder en medlemsrabatt på Marquis spabad och Interforms badkar.

Polar Stugan

BUTIK • SPABAD • POOLER • POOLKEM

Teknikervägen 1, Nynäshamn 010-101 95 55 • polarstugan.se

Ivana Wagner

076-415 28 86

www.lyxforhuden.se

www.kmtbiocosmetics.se

Heimdalsvägen 2 B
Nynäshamn

Individuell rådgivning för just din huds behov

20 års kunskap & erfarenhet!

- Ansiktsbehandlingar
- Plasma lift & dusch (avancerad nivå)
- KMT ekologiska produkter
- Ögonbryn • Fransbörjning/Lash lift
- Helkroppsspeeling • Vaxning
- Kosmetisk pedikyr • Manikyr
- Massage • Make up-sortiment
- Presentkort - uppskattat & personligt!

Lyx för huden by Ivana

[lyx_for_huden_by_ivana](#)

MIX
GRAFISKA

DITT LOKALA FULLSERVICETRYCKERI

Vi har ett brett urval av trycksaker. Är du på jakt efter tryck på kläder, flyers, foldrar eller visitkort. Etiketter på rulle, affischer eller rollups. Vi hjälper er med allt.

Kontakta oss för mer information.

HAMMARHAGSVÄGEN 26 | WWW.MIXGRAFISKA.SE | 08-447 63 50

DITT LOKALA TRYCKERI I NYNÄSHAMN

Ösmo Plantshop

Välkommen till ett utflyktsmål för hela familjen

Höst & halloween

Hösten är bästa planteringstiden

Vi har mycket att välja bland för ditt hem och din trädgård.

Inredning och presenter – med mera.

Stort utbud för såväl inne som ute!

30-31 oktober:
**HALLOWEEN-
HELG**

Läskigt gott i caféet.
Träffa spökmadam!
Buketter m m

Nu är våra
**HÄCK-
PLANTOR**
på plats!

Njut en stund i vårt TRÄDGÅRDSCAFÉ

Sitt ner i vårt varma, sköna växthus eller under höstsolen i trädgården. Välj vår populära vegetariska buffé eller hemgjorda bakverk och tårter.

Växtstigen 1, Ösmo. Tel 08-520 272 30. www.osmoplantshop.se
Öppettider i butiken: Mån-fre 10-18, lör-sön 10-16 • **Caféet:** Mån-fre 10-16.30, lör-sön 10-16

Skrattet ligger ofta nära sorgen

TEXT & FOTO INGMARIE WASS

”Att säga något med sången som berör människor är det som gör mitt yrke roligt och meningsfullt”, säger Camilla Rönning som är sångerska men också tar uppdrag som begravningsofficiant.

Camilla Rönning älskade Abba redan som tvååring och har sjungit längre än hon kan minnas. Hon har alltid vetat att hon ville bli professionell sångerska och i högstadiet stärktes självförtroendet, när rösten bar och hade det där extra som krävs för att sjunga solo.

– När jag var tre, fyra år frågade min farfar vad jag ville bli när jag blev stor. Stjärna, svarade jag. Farfar skrattade och då blev jag arg.

Camilla Rönning blev sångerska på heltid precis som hon tänkt sig, men vill inte kalla sig själv "stjärna". Hon driver sitt eget företag, Camillas Mirakel och sjunger i många olika sammanhang, allt från konserter till bröllop, dop och begravningar.

– Musiken betyder så mycket för oss människor, genom hela livet. Vid dop och bröllop förstärker det glädjen och vid en begravning kan rätt musik ge utlopp för sorgen och trösta.

Att bygga en karriär som artist är mödosamt, konkurrensen är stenhård. För att komplettera den ojämna artistinkomsten brukade Camilla rycka in som begravningsrepresentant för Fonus i Stockholms län under några år.

"Det går att göra det mörka ljust igen"

För sex år sedan insåg hon hur mycket hon tyckte om att arbeta med människor och att hon kunde det mesta kring en begravning. Hon funderade på att bli begravningsofficiant för borgerliga begravningar. Dåvarande grannen och prästen Lasse Svärd blev hennes bollplank.

– Han peppade mig jättemycket och gav mig dessutom några ord som jag tog med mig och numera gärna använder vid ceremonin. Det är vid det tillfälle då prästen säger "av jord är du kommen ...". Då lägger jag istället ned en blomma och använder Lasses fina ord: "En gång gavs du livet, du har nu fått din frid."

Det är mycket som händer runt en begravning man inte får slarva med, allt från hur den döde tas om hand och kläs till transport och logistik av kistan eller urnan. Respekten för den avlidne och för de sörjande är central, inget får gå fel.

– Mitt arbete som begravningsrepresentant gav mig insyn i hur fint och värdigt begravningsentreprenörerna hanterar allt med och kring den döde. Jag har valt att fortsätta arbeta för de begravningsentreprenörer jag är trygg med och som jag vet har respekt för yrket.

Vill man ha en borgerlig begravning kan man fråga efter en begravningsofficiant hos begravningsbyrån. Officianten bestämmer sedan i samråd med de närmast sörjande hur ceremonin ska läggas upp.

"Det finns inga rätt eller fel, bara det känns bra"

– Vid en borgerlig begravning är man fri att välja musik och vilka ord som ska sägas. Utifrån de anhörigas berättelser skriver jag ett minnestal. Vi planerar ceremonin, till exempel om man vill ha sång. Ofta inleds och avslutas begravningen med musik, jag läser minnestalet, kanske blir det mer musik och en dikt efter det. De flesta vill defilera förbi kistan eller urnan för att ta sitt farväl och kanske lägga ner en blomma.

Under de sex år Camilla har arbetat som begravningsförrättare har hon hållit i flera hundra begravningar. Gamla människor, de som varit mitt i livet men också unga och små barn.

– Begravningsceremonin, musiken och att få interagera med människor i deras

"I den stora sorgens famn finns små ögonblick av skratt"

svåraste stund ligger nära mitt hjärta. Att hjälpa dem se att det går att göra det mörka ljuset igen. Sorgligt och för jåkligt är det ändå, man behöver inte göra det ännu värre.

Efter alla begravningar har Camilla åtskilliga minnen, tunga men också många positiva, inte minst kring musiken.

– En av mina favoriter är en Ted Gärdestad-sång med text av Kenneth Gärdestad, "I den stora sorgens famn, finns små ögonblick av skratt"

Det finns många musikstycken som är särskilt uppskattade vid begravningar och Camilla har satt ihop en spellista på Spotify som inspiration. Men man väljer den musik man vill ha.

– Vid en begravning spelades ACDC:s "Hayway To Hell" som avslutning på ceremonin. De anhöriga var lite osäkra "får man?" men mannen som begravdes var hårdrockare och det här var hans favoritlåt. En annan begravning avslutades med "Always Look On The Bright Side Of Life". Även här undrade de anhöriga om det verkligen passade "men han älskade verkligen Monty Python". Det finns inga rätt eller fel, bara det känns bra.

Skrattet ligger ofta nära sorgen, både vid begravningen och bland dem som arbetar med begravningar.

– Även om man sörjer den bortgångne så är begravningen också ett tillfälle för alla att träffas och minnas hur kul man haft ihop, och det är lika okej att skratta som att gråta. Vi som arbetar med allt kring någons bortgång behöver också skrattet som motvikt till det sorgliga.

Det kan komma som en överraskning att en anhörig gått ur Svenska kyrkan. Då kan man inte hålla en begravningsgudstjänst i

kyrkan. En borgerlig begravning kan hållas i en kyrkobyggnad eller i vilken lokal som helst som passar men inte inne i en kyrka.

– Ofta blir det i ett kapell eller en församlingssal, men det kan också vara i någons hem eller utomhus. En begravning hölls på Casinot i Nynäshamn, en stor och vacker lokal som rymde många.

Minnestalet Camilla skriver och läser upp motsvarar det griftetal som prästen håller i kyrkan.

Ibland kan det krävas flera samtal och mejl innan de anhöriga enas om ceremonin, minnstalet och musiken. Här har Camilla stor nytta av sin erfarenhet som begravningsrepresentant. Hon vet hur allt går till och kan svara på många svåra frågor.

– Jag vill verkligen råda den som funderar på sin begravning att skriva ner hur man vill ha den, helst medan man är frisk och kry. Det går bra på ett papper eller så kan man ladda ner "Vita Arkivet" gratis från nätet. Det hjälper verkligen de anhöriga i sorgen när så många beslut ska fattas och det kanske finns motstridiga viljor. Det kan vara enkla saker, en kvinna hade själv bestämt att direkt efter ceremonin skulle alla äta glass och sen skulle man gå på restaurang.

Ofta läser någon upp en dikt. En av Camillas personliga favoriter är en dikt av Henry Scott Holland: "Döden betyder ingenting. Jag har bara dragit mig tillbaka till ett annat rum."

– Många barn tycker om de raderna, "precis så tror jag att det är" säger de.

– Jag möter människor i både glädje och sorg och har insett hur sanna orden "det är inte hur man har det utan hur man tar det" är. Och jag är mycket tacksam för livet, säger Camilla.

På open.spotify.com/user/camillas.mirakel hittar du Camillas spellistor som kan passa till bröllop, dop och begravning.

"Vid en begravning spelades Always Look On The Bright Side Of Life"

BEGRAVAS KYRKLIGT ELLER BORGERLIGT

Begravningsavgiften betalas via skatten oavsett vilken tro du har samt om du är medlem i Svenska kyrkan eller inte. Den täcker vissa kostnader, bland annat gravplats och kremering. Vissa religioner har egna gravkvarter på kyrkogården.

För att begravningsgudstjänsten ska hållas i någon av Svenska kyrkans kyrkor krävs att den som begravs är medlem. Sedan kyrkan skildes från staten år 2000 blir man inte längre automatiskt medlem vid födseln utan genom dopet. En kyrklig begravning hålls i kyrkan vid en begravningsgudstjänst där alla är välkomna och prästen håller ett griftetal, som på en borgerlig begravning kan ersättas av ett minnestal.

Sedan 1957 är det lag på att en begravningsceremoni utanför kyrkan kan utformas som man vill och var man vill, med eller utan religiösa förtecken. Den kallas då borgerlig begravning. Begravningsbyråer eller kommunen har betrodda begravningsofficeranter men man kan själv välja vem som ska hålla i ceremonin. Begravningsceremonin utformas som de anhöriga vill eller som den döde har önskat.

Snart stundar Allhelgonahelgen med "alla själars dag", en tid att minnas och hedra våra bortgångna.

Välkommen att kontakta oss när du vill ha hjälp med olika typer av glasrelaterade projekt – för såväl utomhus som inne:

UTERUM | SKJUTDÖRRAR | RÄCKEN
DISKBÄNKSGLAS | DUSCHVÄGGAR
BYGGLAS | FÖNSTERRENOVERINGAR
INREDNINGSGLAS & INRAMNINGAR

**BJURIS
GLAS**

VÄLETABLERAT GLASMÄSTERI I NYNÄSHAMN

Sandtorpsvägen 10 Nynäshamn

www.bjuris.se | 08-520 129 16

**ÄNTLIGEN KVÄLLSÖPPET OCH
FESTLIGT PÅ STAN MED RABATTER & ERBJUDANDEN**

Tjejskväll

ONSDAG 27 OKT. KL 17-20

Äntligen är det dags för alla coola tjejer, sköna bönor och hippa tanter att shoppa loss i Nynäshamn igen! **Kvällsöppet i många butiker** för shopping med generösa rabatter, mingel och oemotståndliga erbjudanden. Vi har dessutom gömt en "guldgalge" i en av de medverkande butikerna – hitta den och ett presentkort från Nynäshamns Stadskärneförening blir ditt!

Givetvis får även killar kvällsshoppa och ta del av alla erbjudanden.

Vi avslutar kvällen med en stor utlottning på Folkets Hus c:a kl 20.30, där alla som handlat i våra anslutna butiker under kvällen deltar. Ju fler butiker du shoppar i, ju större vinstchans! Som vanligt har både bar och kök öppet.

Mer information kommer löpande på vår webb:
www.nynashamnscentrum.se

***Miss inte denna härliga kräll!**
Läs mer på sociala medier @nynashamnscentrum eller webb: www.nynashamnscentrum.se

**STADSKÄRNE
FÖRENINGEN
NYNÄSHAMN**

Reservation för ändringar

SVEDMANS SLÄKTHISTORIA GENOMSYRAS AV

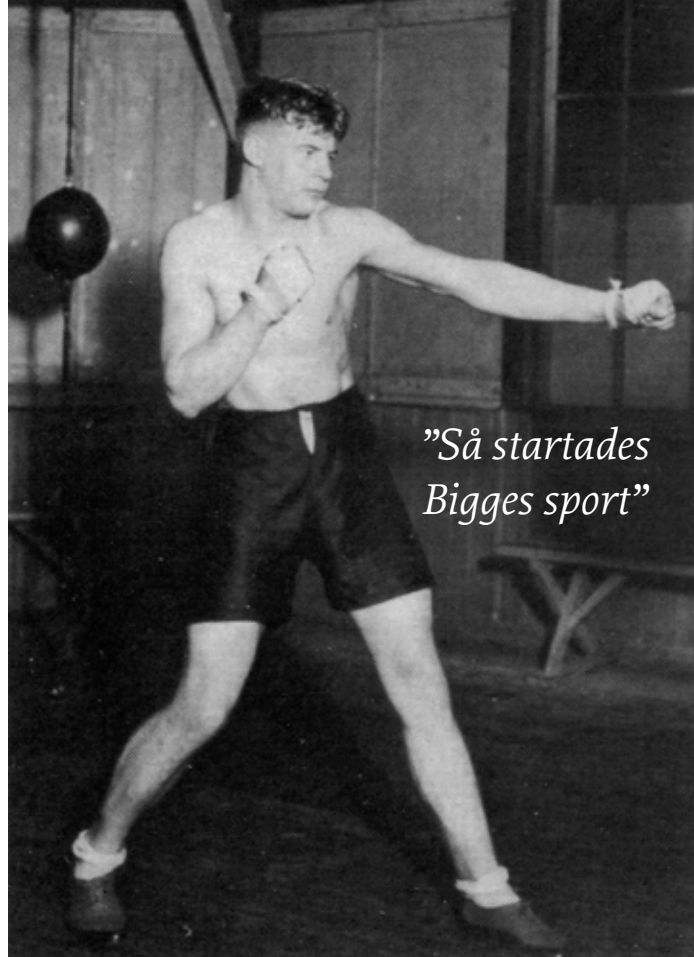
företagande, kärlek & sport

Vad minns man från ett långt händelserikt liv? Bosse Svedman minns det mesta. Han har tecknat ner historien om den sportaffär hans pappa Bigge startade julen 1926, som han själv växte upp i och drev och som hans son tog över efter honom. Berättelsen om en av Sveriges äldsta sportaffärer är fylld av kärlek.

TEXT INGMARIE WASS | FOTO CHARLOTTE FRIBERG

"Går det bra med kokkaffe", frågar Bosse. Kokkaffe passar såklart också när man är ute i naturen. Att paddla kanot är ett av Bo Svedmans stora intressen och senast blev det av i januari.

Bosses far, Birger "Bigge" Svedman, blev Sveriges första juniormästare i tungviktsboxning.

*"Så startades
Bigges sport"*

Bo Svedman är nittio år och jag tänker på det när fotografen och jag pustar lite i backen och trapporna upp till hans vackra gula hus. Ett ungt litet äppelträd dignar av frukt, de äldre äppelträden är renplockade. Bosse öppnar och tar tag i bägge mina händer i ett varmt välkomnade grepp. "Oj vad kall du är, kom in!"

Vi tar en runda i huset där vi beundrar alla idrottsplaketter och priser som samsas med fotografier och en hel del konst, inte minst sonen Börjes.

– Går det bra med kokkaffe, undrar Bosse samtidigt som han dukar fram kaffekoppar.

Det gör det. Medan kaffet drar i kannan hämtar Bosse fotoalbum och börjar berätta familjens historia.

"Plötsligt brann ett skott av, rakt i magen"

– När min farfar Axel och farmor Anna träffades blev de snabbt väldigt förälskade. Kärleken var så pass het att min pappa Birger, eller Bigge som han kallades, föddes innan de hann gifta sig 1902.

Bigge fick snart syskon och 1905 flyttade familjen till Nynäshamn som då var en liten ort med 2 500 invånare. Farfar Axel såg Nynäshamns potential och öppnade tillsammans med en god vän en snickerifabrik i hörnan Bryggargatan och Vaktbergsvägen.

– När pappa Bigge var fyra år lämnades han ensam en stund på fabriken kontor. Han drog ut en skrivbordslåda, hittade en pistol och plötsligt brann ett skott av, rakt i magen.

Serafimerlassarettet i Stockholm var Sveriges första sjukhus och nu gällde det att snabbt få dit Bigge. Något var fel med den nästan nya järnvägen i Nynäshamn så det blev hästskjuts till Älgvikens station, därifrån tåg till Centralen och droska till Serafen. Där lyckades man otroligt nog rädda Bigges liv.

– Operationsläkaren sa att han inte skulle få några fysiska men, däremot kanske bli grubblande när han blev äldre. Det märkte vi aldrig något av.

Bigge överlevde och mer än så. Han och hans bröder blev aktiva och framgångsrika idrottsmän i många olika grenar. Bigge var med i Nynäshamns IF:s första orienteringstävling, han var höjdhoppare, kulstötare, löpare och i boxning var han Sveriges första tungviktsmästare som junior. Dessutom var han idrottsledare i boxningsklubben BK Viking, aktiv i Nynäs-Spelens friidrottstävlingar och i fotboll var han med som lagledare när NIF spelade i den näst högsta serien.

– Tyvärr gick farmor bort 1918 och lämnade farfar ensam med Bigge och hans småsyskon, Bigge var bara 16 år. Som tur var flyttade farfars syster Ada in i det "Svedmanska huset" och ordnade med mat, tvätt och städning. Tillsammans med sin syster Ebba startade hon sedan en cigarraffär i samma hus. Många minns nog Fia som tog över tobaksbutiken, det var Bigges kusin Sofia.

Sommaren 1924 förälskade sig Bigge i Linnea Larsson, född på Bedarö gård, och kärleken var besvarad.

– Pappa gjorde lumpen i Vaxholm och skrev många vackra kärleksbrev som alla andades djup kärlek. Mamma sparade alla och gav dem långt senare till min syster Birgitta.

"Timlönen den julaftonen var en krona minus materialåtgång"

Efter lumpen fick Bigge jobb vid anläggningen av oljeraffinaderiet. Sedan blev det Telegrafverket, "Tellis", tills arbetsuppgifterna försvann och Bigge blev friställd 24 år gammal. Han och idrottskompisen Arvid hyrde en källarlokal av Axel under Ada och Ebbas tobaksaffär. De började att valla skidor och sälja sport- och fiskeartiklar julen 1926. Så startades "Bigges sport".

FOTO NYNÄSHAMNS BILDARKIV

Fastigheten i korsningen Skolgatan och Nynäsvägen, kallat "Svedmanska huset", från början av 1900-talet. Här fanns då Axel Ericsons manufaktur och en fiskaffär. I samma hus öppnade Bigges fastrar en cigarraffär.

FOTO NYNÄSHAMNS BILDARKIV

Bosse har sålt cyklar till många Nynäshamnare genom åren, här på 1970-talet. Sportaffären var i familjen Svedmans ägo 1926 till 2016.

FOTO NYNÄSHAMNS BILDARKIV

Den var en av landets äldsta sportaffärer. Här tre generationer Svedmans från ett reportage i NP när företaget firade 75-årsjubileum.

Den första posten i bokföringen är från julafton 1926: "Grundvallning av skidor sex kronor". Ett par tog en halvtimme och kostade 50 öre. På julafton vallade Bigge och Axel alltså tolv par skidor. Det blev en timlön på en krona minus materialåtgång för tjära och fotogen.

– Arvid hoppade av och Bigge drev butiken vidare med sin Linnea. Hon var den första kvinnan i Sverige bakom disken i en sportaffär och betydde mycket för firmans utveckling.

Från 1928 hade Bigge hand om tipset för NIF:s räkning. När spel om pengar inom idrottsföreningarna började ses som omoraliskt tog sportaffären hand om två privattips innan AB Tipstjänst bildades. Många äldre nynäshamnare minns säkert den långa kön som ringlade sig ut på gatan när de som jobbade på Tellis skulle lämna in sina tipsrader på lunchen.

"Spel om pengar inom idrottsföreningarna sågs som omoraliskt"

I september 1931 gifte sig Bigge och Linnea efter att ha kilat stadigt i sju år. Redan den första december 1931 föddes Bosse på nedre botten i Svedmanska huset.

Firman växte och 1932 fick Bigge 24 kvadratmeter i "Hönshuset" på Nynäsvägen 9.

– Det kallades Hönshuset för att huset hade tolv balkonger där grannfruarna stod och pratade med varandra under dagen, "kacklade" som man skämtsamt sa då.

I samband med flytten förhandlade Bigge med cykelfabriken Monark och blev så kallad A-försäljare. Det innebar att han inte behövde betala förrän han hade sålt cyklarna. I gengäld skulle Monark ha kontraktet på lokalen och stå för halva hyran.

– Bigge behöll kontraktet, betalade varorna på 30 dagar och hela hyran. Bigge jobbade hellre extra i fadern Axels snickerifabrik för att, som han sa, slippa bli "torpare åt Monark".

På den lilla fritid han hade mekade Bigge med cyklar, vallade skidor och slipade skridskor i källarlokalen i Svedmanska huset.

– Nynäsgrabbarna som spelade hockey och bandy i NIF, AIK och Djurgården ville att han skulle slipa deras skridskor, ingen slipade så bra som han. Han slipade även till oss barn, han var en snäll och bra far.

När Axel dog 1946 byggde Bigge och två av hans syskon ett hus på Bryggargatan 3 för pengarna de fick arva. Mest för att Bigge skulle få en cykelverkstad i gatuplan men det blev också bostäder åt dem själva.

"Jag jobbade i butiken på dagarna och som mopedmekaniker på kvällarna"

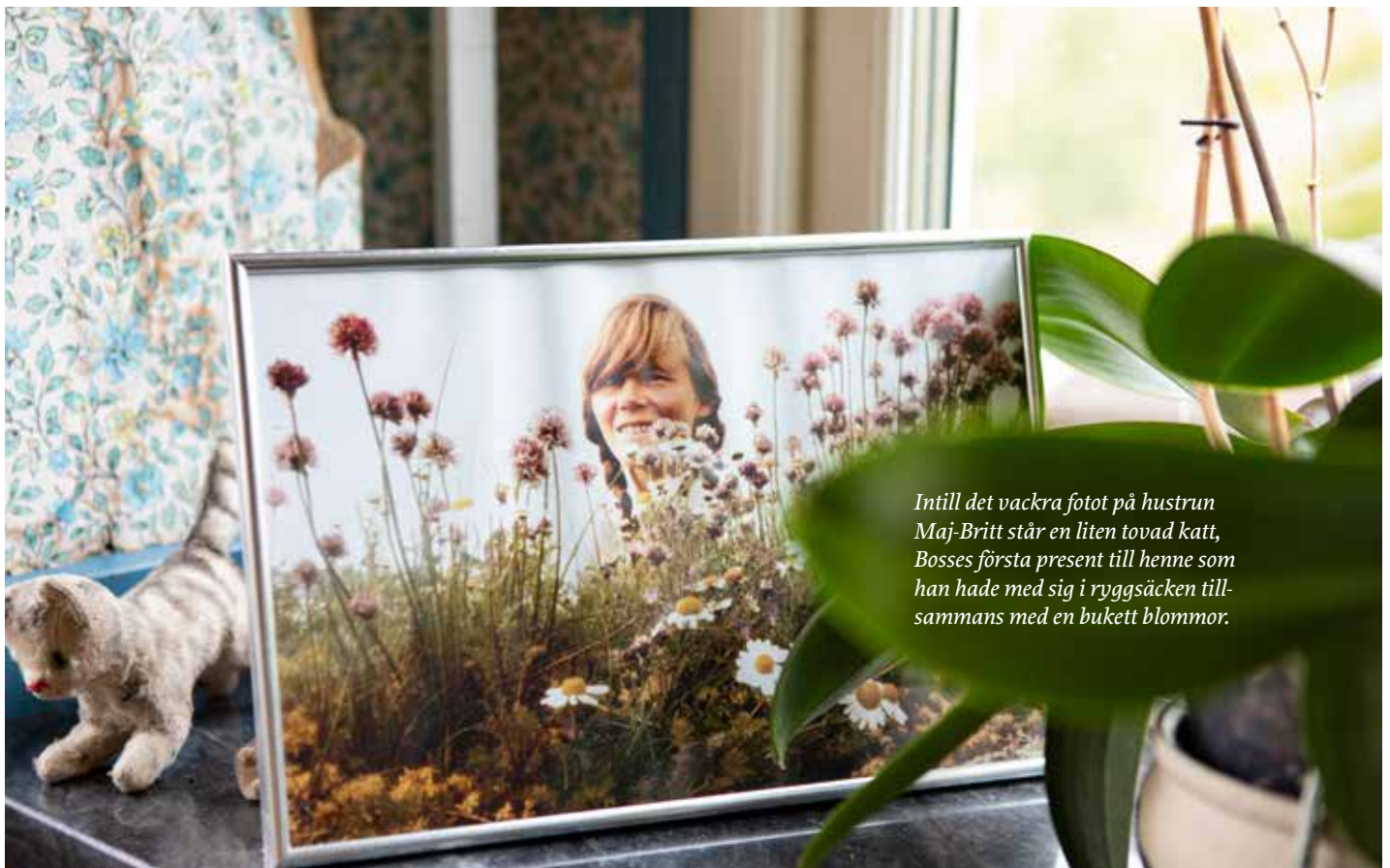
– Lagom till att jag muckade från lumpen 1952 kom mopeden. Pappa och jag åkte in till Monarks stockholmskontor och övertalades att köpa 15 mopeder. Vi tyckte det var många och framför allt mycket pengar, men man lovade att vi hade sålt dem innan de skulle betalas. Och det stämde! Jag fick åka in till Stockholm för att gå en kort motorkurs. Jag jobbade i butiken på dagarna och som mopedmekaniker på kvällarna. Det var jobbigt men roligt.

En vacker sommardag 1947 tog Bosse ledigt och paddlade till Rangsta. Med sig hade han tält och proviant. Där på Sorundas idrottsplats mötte han sin livs kärlek, Maj-Britt. Han bjöd in henne för att dela sin medhavda middag

– Som tur var tackade hon ja. Jag hade med köttbullar och strömming, men jag sa att "strömmingen får du inte", skrattar Bosse åt minnet.

”Älvdans över ängarna när Bosse följde Maj-Britt”

Det hann bli tidig morgon då fukten steg och skapade älvdans över ängarna när Bosse följde Maj-Britt de fyra kilometrarna till Lilltomta där hon bodde med sina föräldrar.

– Maj-Britt och jag gifte oss i augusti 1956 och paddlade till Nynäshamns Segelsällskaps klubbholme Lacka på vår ”smekvecka”. Det var fantastiskt fint och jag kunde samtidigt träna till kanot-SM som gick veckan efter.

”Vår familj är verkligen en kanotfamilj”

Maj-Britt blev inte bara en kär livspartner utan också mamma till barnen Monica och Börje. Tyvärr gick hustrun bort för ett par år sedan och Bosse saknar sin Maj-Britt oändligt mycket. Nu är det alla goda minnen som livar upp hans vardag och han har mycket att berätta, både om Nynäshamn, livet som köpman och alla idrottsminnen.

– Vår familj är verkligen en kanotfamilj – jag själv, Monica, Börje och nu Birger junior, samtliga landslagsmeriterade. Monica blev den första förbundskaptenen för både manliga och kvinnliga kanotister. Hon var med i OS i Aten 2004 då Sverige knep en guldmedalj.

Maj-Britt blev också en uppskattad kompanjon i sportbutiken som år 1959 bytte namn till Nynäs Sport.

– Vi flyttade butiken, fick 70 kvadrat försäljningsyta och fantiserade om att vi nog behövde ställa in ett par fjälltält för att fylla ut lokalen.

År 1965 bytte Nynäs Sport namn igen, nu till Intersport Nynäshamn. Detta efter att ha blivit medlem i Sportsam ekonomisk förening som senare blev ägare till Intersport Sveriges aktier.

– Först kollade de vår ekonomi och kassaflödet, två man besiktigade våra lokaler. På vårmässan i Norrköping blev vi medlemmar efter att det påpekats att vi kunde sport – ”Bosse är en av branschens bästa orienterare”.

När den så kallade allhelgonaorkanen slog till 1969 hade butiken precis börjat ta in motorsågar. Vindstyrka var uppmot 36 m/s och då regnet övergick till blötsnö frös den fast i trädkronorna när det blev kallare fram på natten. Tyngden i trädkronorna och blåsten gjorde att träden föll över varandra. Skogarna blev nästan oframkomliga och många vägar blockerades. Bosse vet för han och en kompis var ute och seglade den dagen.

– Vi hade en fyrameters odäckt båt med segel och det var kav lugnt. Sikten i vattnet var sex meter och mitt emellan Fyrholmen och Skrapan såg vi en 2-takts Saab stående på botten, förmodligen står den där än. Det kom lite vind och vi kryssade ut till Gård Sund, slörade ut bland öarna vid Marskär bakom Bedarön och gick iland för att fika. Som vi satt där tyckte jag att vinden började tillta. Vi skyndade oss genom Gård Sund och ut på Gårdsfjärden. Sjöarna var redan en och en halv meter höga. Med akterlig vind och säkert åtta knops fart dansade vår lilla båt på vågorna in i Fagerviken, där vi kunde ta upp den på land och gå ut och titta på stormen.

– Vår andra sändning med sex motorsågar låg på Nynäshamns station dagen efter orkanen. Det var söndag och expeditionen var stängd, men jag fick tag i personal som kunde ge oss sågarna. De såldes direkt.

Att resemogulen Simon Spies var ett original fick Bosse erfara när grundaren till charterföretaget Spies en dag parkerade utanför sportaffären med sin nercabbade Mercedes.

– Spies hade ett sommarhus på Torö, ”Villa Fjolle”, känt som det ”runda huset” där det var personalfest om somrarna. In i butiken rusade ett gäng vackra ungdomar. Vi hade just fått in

”Numera kör jag med paddel i glasfiber, de är mycket lättare”

Bosse och Maj-Britt bodde över fyrtio år tillsammans i den stora vackra trävillan från 1908 på Trehörningen. Nu bor Bosse där själv, med många minnen och ett aktivt intresse för sin omvärld. Han gläder sig åt svenska kanotisters framgångar och följer gärna tävlingarna på TV.

När vädret tillåter tar Bosse en cykeltur på trehjulingen, ofta runt Ringvägen. I somras styrdes kosan dagligen till Lövhagens kaffeservering. Annars är han stamgäst på Hembygdsgården, som serverar rejäla luncher enligt Bosse.

några lite annorlunda cyklar från finska Helkama i speciella färger. De älskade cyklarna, Spies köpte sju och fick kramar av sitt entourage som tack. Till sig själv köpte han en Crescent och betalade kalaset kontant.

Pappa Bigge slipade fortfarande skridskor, ofta från sju på morgonen till framåt tio på kvällen. Av allt slipdamm fick han cancer men han hade ett starkt hjärta och levde längre än läkarna beräknat. Sjuttio år gammal gick han bort 1972.

– Min pappa Bigge var en fantastisk man. Han var stor, stark och snäll, men använde bara sina krafter i idrotten. Enda gången som jag har hört talas att han hotat någon var när han var second åt sin bror Gunnar, vid mellansvenska mästerskapen i boxning. Bigge sa, ”slår du inte den här killen så spöar jag dej efter matchen”! Gunnar vågade inte förlora.

Bigge brann för sport, fiske och friluftsliv. Han var med och samlade in pengar för att kunna bygga en idrottsplats vid torpet Backlura på 1930-talet och fick Trehörningen på sin lott. När han knackade på hos en av husägarna och sa ”Det är bra för Nynäshamns framtid och ungdomarna” svarade denne: ”Jag skiter fullständigt i Nynäshamn och dess framtid men här får ni en femhundring.” Det var väldigt mycket pengar på den tiden. Idrottsplatsen byggdes och kallades i folkmun för Rumba.

År 1973 blev det bensinransonering efter att Egypten och Syrien anfallit Israel i början av oktober. Västvärlden ställde sig på Israels sida och Opec-länderna straffade dem genom att minska sin export av olja.

– Det året slog vi rekord och sålde 890 cyklar. Vi behövde en bättre verkstad och mer säljutrymme så 1978 byggde vi ut. Börje och Monika började jobba i firman medan de pluggade i gymnasiet.

”Det var inte särskilt lönsamt, men det var roligt”

Ytterligare tio år senare byggde Nynäshamns Sport ett två-våningshus. Cyklarna samt skog- och trädgårdsavdelningen blev kvar i gamla lokalen medan det 250 kvadratmeter i nya huset blev en modern sportaffär.

– Nu hade vi plats att sälja kanoter igen, även om det inte varit särskilt lönsamt. Men det var roligt. Ett tag hade jag ett litet sportmuseum på övervåningen med grejer från firmans tidigare tid och en del som var ännu äldre.

På nyåret 2000 lämnade Bosse och Maj-Britt över företaget till Börje som bestämde sig för att satsa på sportverksamheten.

– Börje och hans hustru Sari byggde om med helt ny inredning och ny Interssportskylt, det blev jättefint.

Till slut lades sportaffären ner. Året var 2016 och Börje fick tid att utveckla andra sidor. Han är numera konstnär och träskulptör. På Bosses köksbord står två av hans vackra sjöfåglar i trä.

Intresset och engagemanget för idrotten har förts vidare genom generationerna. Bosses barnbarn Birger, också kallad Bigge, har gått kanotgymnasium i Nyköping och var under flera år ledare på NSS sommarläger för barn. Och medan vi pratar med Bosse får han ett meddelande att sonen Börje just passerar Gotska Sandön i sin trimaran. Den ligger annars förtöjd nere vid Trehörningen.

– Att vara fysiskt aktiv betyder mycket. Jag har stor nytta av det eftersom jag fortfarande har bra fart på kroppen och väldigt få krämpor.

Efter besöket får vi veta att Bosse lite senare under dagen har cyklat den vanliga rundan på sin trehjuling, Ringvägen runt.

Höstkampanj i oktober!
15% RABATT

**på Debel Solskydd
& Sammetsgardiner**

Gäller t o m 30/10. Vi utför även uppsättning.
Ring och boka tid för **gratis** konsultation.
Välkommen in och se alla snygga nyheter!

Din heminredningsbutik
Tygmans

Tygmans Textil & Inredning
Upptäck vår webbshop på tygmans.se

Välkommen
in till oss på
TJEJKVÄLL
27/10

Mån-fre kl 10-18 • Lördag kl 10-15
Söndagsöppet fr o m november: 11-15
Vår butik finns på **Centralgatan 6**
nära kyrkan i Nynäshamns centrum
Tel. 08-520 109 30 • tygmans.se

TRYGGT & SÄKERT MED

Lås1 i Nynäs AB

08-35 82 70 • www.las1.se • info@las1.se

Svandammens Restaurang & Pizzeria

Välkommen till oss!

Här kan du beställa din mat och få den levererad direkt hem, färdig att hämta eller äta på plats i vår restaurang.

Järnvägsgatan 24
Tel. 08-520 140 30

Öppettider:
Mån-fre 10 - 21
Lör-sön 11 - 21

www.svandammenspizzeria.se

Vinnare och förlorare på bostadsrättsmarknaden i Stockholms län de senaste fem åren:

NYNÄSHAMN OCH VAXHOLM I TOPP

Pandemin har satt ordentlig fart på bostadsrättsmarknaden. Fler objekt har sålts och priserna har stigit kraftigt på de flesta håll i landet. Men hur ser det ut om man tittar över en femårsperiod? Med hjälp av Svensk mäklarstatistik kan Fastighetsbyrån visa att priserna stigit med 22 procent på riksnivå och med 16 procent i Stockholms län, vilket motsvarar 534 076 kr. Mest steg priserna i Nynäshamn, 36 procent. Störst värdeökning har Lidingö där priserna ökat med 833 809 kr. Trots den stora ökningen har dock Stockholms län procentuellt tredje lägst prisutveckling i landet.

Fastighetsbyrån har, med hjälp av siffror från Svensk mäklarstatistik, kartlagt hur priserna på bostadsrätter utvecklats under de senaste fem åren samt även under det senaste högtintensiva året. På riksnivå har priserna stigit med 22 procent på fem år, vilket motsvarar 505 461 kronor eller drygt 8 400 kronor i månaden. Dessutom har antalet sålda bostadsrätter ökat kraftigt. Under perioden mars till augusti 2021 såldes det drygt 30 procent fler lägenheter jämfört med samma period under 2016. Ser man enbart på det senaste året har priserna stigit med 13 procent.

– Utvecklingen under pandemin har förvånat de flesta och vi kan nu se att prisuppgången de senaste tolv månaderna står för över hälften av prisuppgången på fem år. Ett trendbrott är också att Stockholm och Göteborg inte står för de största värdeökningarna, varken procentuellt eller i kronor. Höga priser och pandemin har bidragit till att färre har centrala lägen i storstäderna högt upp på önskelistan, säger Johan Engström, vd på Fastighetsbyrån.

I Stockholms län har priserna stigit mer än rikssnittet – nära 9 000 kronor per månad.

Blekinge är det län i landet där bostadsrättspriserna stigit mest under de senaste fem åren, en ökning med hela 54 procent. I Stockholms län steg priserna samtidigt med 16 procent, vilket placerar länet på plats 19 av 21. Svagast prisutveckling återfinns i Kronoberg där priserna ökat med blygsamma 8 procent.

Vid analys av värdeökning i kronor har priserna i Stockholms län stigit med 534 076 kr på fem år vilket är över rikssnittet och motsvarar drygt 106 800 kronor per år eller nära 9 000 kr per månad.

Så utvecklades priserna i länets kommuner – Nynäshamn i topp

Bland Stockholms läns kommuner har bostadsrättspriserna stigit procentuellt mest i Nynäshamn, med 36 procent.

Näst störst var ökningen på Vaxholm, 28 procent, följt av Tyresö, 24 procent och Nacka, också med 24 procent. I den andra änden av listan hamnar Järfälla där priserna stigit med 4 procent.

– Det är inte förvånande att Nynäshamn sticker ut gällande positiv prisutveckling de senaste åren. Det korta avståndet till Stockholm men ändå med småstadskänslan samt närheten till natur och oemotståndliga havsvidder har gjort att många valt att flytta ut hit permanent. Framtiden ser väldigt ljus ut, inte bara för bostadsrätterna utan även för fastighetssidan och fritidshusmarknaden, säger Krister Florin som är franchiseägare och fastighetsmäklare på Fastighetsbyrån i Nynäshamn.

Sett till värdeökning i kronor toppar istället Lidingö listan. Här har priserna ökat med 833 809 kronor, vilket är fjärde mest av alla kommuner i landet. Näst mest steg priserna på Vaxholm, 791 563 kronor, följt av Nacka, 781 483 kronor, och Stockholm, 643 830 kronor. I Järfälla har priserna ökat minst, vilket innebär 104 792 kronor.

BOSTADSRÄTTERNAS PRISUTVECKLING I NYNÄSHAMN OCH ÖVRIGA LÄNET

Stockholms län, kommuner	Medelpris mars-aug 2016	Medelpris mars-aug 2021	Prisutveckling senaste 5 åren	Prisförändring i kronor
Nynäshamn	1 505 600 kr	2 044 699 kr	36%	539 099
Vaxholm	2 832 969 kr	3 624 532 kr	28%	791 563
Tyresö	2 501 539 kr	3 108 313 kr	24%	606 774
Nacka	3 237 269 kr	4 018 753 kr	24%	781 483
Lidingö	3 505 088 kr	4 338 897 kr	24%	833 809
Salem	2 237 222 kr	2 762 028 kr	24%	524 806
Ekerö	2 817 500 kr	3 437 917 kr	22%	620 417
Haninge	2 042 462 kr	2 465 462 kr	21%	423 000

Siffrorna är framtagna av Svensk mäklarstatistik och jämför snittpriser på alla bostadsrättsförsäljningar gjorda mar-aug 2016 med samma period 2020/2021. Procentuell prisökning samt värdeökning i kronor redovisas. De kommuner som haft färre än 10 försäljningar under någon av perioderna är borttagna.

Just nu pågår försäljningen till Panorama med NYNÄSHAMNS BÄSTA UTSIKT!

På en unik plats högt belägen på Höjdgatan planerar byggföretaget RO Properties för ett 10-våningshus med 36 bostadsrätter i olika storlekar. Samtliga kommer att ha generös balkong eller terrass och många av dem fri panoramavy över skärgården. Vi på Fastighetsbyrån Nynäshamn har glädjen att förmedla försäljningen av de nya lägenheterna i Panorama – stadens nya landmärke.

Panorama är beläget högst upp på Höjdgatan. Det är ett unikt läge i Nynäshamn. Bostadskvarteret ligger avskilt och naturnära, men med stadskärnan alldeles runt hörnet. Här finner du ro och kan enkelt ta del av allt det bästa med Nynäshamn. Du har alltid nära hem.

Bostadshusen har utvecklats med hänsyn till dess unika plats. Huskropparna har en varm träfasad som smälter väl in i den omgivande naturen och den befintliga hållmarken

– *Panorama är ett fantastiskt genomtänkt konceptboende! Läget, utsikten, omgivningen, den levande bostadsgården och alla bekvämligheter gör det till ett unikt boende på många sätt. Att få vara en del av projektet är otroligt roligt,* säger Camilla Marinsson som är säljkoordinator för projektet.

Välkommen att höra av dig till oss på kontoret i Nynäshamn för mer information, hälsar Camilla och teamet på Fastighetsbyrån.

Läs även mer på panoramanyshamn.se

FOTO BJURIS GLAS

KÄRLEK & OMTANKE GER FÖNSTER LÅNGT LIV

Villaägare är vana vid att överösas av erbjudanden om fönsterbyte med löften om energibesparing och minskat behov av underhåll. Men innan man nappar på första bästa förslag kan det vara läge att läsa på lite mer och fundera över alternativen. Med enkla medel kan energieffektivitet uppnås utan stora ingrepp och om förfallet gått lite längre går det oftast att renovera äldre fönster till tidstypiskt nyskick. På så sätt bevaras karaktären som gör varje byggnadsepok unik och inte minst blir valet av återbruk ett miljövänligare alternativ än att riva ut och köpa nytt.

TEXT & FOTO NICLAS AXELSON

När vi går mot höst och vinter med ett kyligare klimat och ökade uppvärmningskostnader i antågande är det läge att se om sitt hus. När temperaturen vrids upp på elementen märks det förstås direkt på räkningen. Då gäller det att behålla värmen inomhus och hitta de energibovar som kan finnas i bostaden, där en vanlig smitväg för den varma luften går via fönstren. Cirka 30 procent av den energi som läcker ur ett småhus tar den vägen, bland annat genom så kallat kallras.

Fönstrets isoleringsförmåga anges med mättermen U-värde, vilket räknas ut med formeln watt per kvadratmeter, grader Kelvin (W/m²K). Äldre tvåglasfönster med karm och båge av trä har ett U-värde på cirka 2,8 medan byte till ett nytt och modernt sänker talet till runt 1.

Men att byta ut sina gamla fönster mot nya är en stor investering för de flesta villaägare som trots möjlighet till minskade energikostnader kan bli svår att räkna hem, vare sig under husägarens eller de nya fönstrens livslängd. Att nya fönster av bra kvalitet inte läcker värme ur huset på samma sätt som gamla otäta är ett faktum. Men effekt går att uppnå även med en mindre investering om tätning inte räcker. Bara genom att komplettera de befintliga rutorna med ett inre energiglas kan U-värdet sänkas rejält och få betydligt mer värme att stanna kvar inomhus. Byte till isolerglas fyllt med ädelgas är ett alternativ som förbättrar rutans isoleringsförmåga ytterligare och kan sänka U-värdet till mindre än hälften jämfört med äldre tvåglasfönster. Enkla åtgärder som ofta kan utföras på plats och bevarar husets estetik utan synliga avtryck. Även bågar och karmar i sämre skick, som till exempel rötskador eller åldersslitage, går att åtgärda med rätt kunskap.

”Kvaliteten var ofta bättre förr”

Bjuris Glas i Nynäshamn har koll på hur det går till. Glasmästeriet har en historia som sträcker sig långt tillbaka i tiden men 1990 fick företaget sitt ”nya” namn när det köptes upp av Jan ”Bjuris” Bjurström, som därmed utökade verksamheten vid sidan av det redan existerande bilplåtslageriet som han då drev. En 16 år ung Christian Ahlholm följde som nyanställd lärling med ”på köpet” av glasmästeriet och tillsammans med kollegan Ann-Sofie Engström, som kom in i bolaget bara några år efter förvärvet, är de båda sedan 2005 ägare till företaget. Under åren har de samlat på sig stor erfarenhet och kan erbjuda det mesta inom glasmästerigebitet, från professionella inramningar till uterum och inredningsglas. Idag är också Hans Sandberg en del av verksamheten och det är han som i första hand jobbar med fönsterrenoveringar i företagets lokaler på Sandtorpsvägen.

– Hans är en fena på att ta hand om gamla fönster och ytterst kompetent inom hantverket, berättar Ann-Sofie.

Glasmästeriet får in jobb av alla möjliga slag och från olika tidsepoker, ofta äldre fönster med spröjs och många detaljer. Flera sekelskifteshus på Trehörningen har fått varsamma och omfattande fönsterrenoveringar liksom några av stadens kyrkobyggnader. Men även fönster av senare dato har blivit vanligare bland uppdragen.

– Kvaliteten var ofta bättre förr, inte minst då man använde riktigt hållbart kärnvirke i snickerierna. Sköter man dem kan de hålla hundratals år. Nyttillverkade fönster kräver som regel mer underhåll och ett skräckexempel var när vi fick in några sådana som behövde renoveras bara tre år efter att de monterats in, säger Ann-Sofie.

Lokal expert på jakt-, fritids- & arbetskläder

TA EN PAUS
KLÄ DIG SMART &
GE DIG UT I NATUREN!

VI HAR ETT BRETT
KVALITETSSORTIMENT FÖR

JAKT & FRITID

28 oktober
är vi värd
för kommunens
frukoststubb

**TEAM
WORK
WEAR®**

SVEA
YRKES & PROFILKLÄDER

EN RIKTIG YRKESBUTIK

Personlig service, snabba leveranser och stort utbud av kvalitetsprodukter från kända varumärken! Vi stripar även bilar, gör skyltar, trycker banderoller, tar fram profilprodukter och är Swedol Partner.

Teknikerv. 17, Kalvö, Nynäshamn, 08-520 422 10
Öppet mån-tors 8-17 & fredag 8-16 | Webshop www.sveayrkes.se

Christian
Ahlholm och
Ann-Sofie Eng-
ström driver
Bjuris glas i
Nynäshamn...

FOTO JOHAN GUSTAFSSON

... och har hjälp
av Hans Sand-
berg, som bland
annat är proffs
på att ge gamla
och slitna fön-
ster nytt liv.

– Men det är skillnad i kvalitet även bland nyare fönster, fyller Christian i. Och det fanns billigt och dyrt att välja även förr!

Byggnadsvård är en trend i tiden. Att ta hand om och återställa äldre hus har blivit ett stort intresse hos många. Men alla stilar som byggts genom decennierna har sin egen karaktär och kan vara väl så värda att bevara för framtiden. Att förändra utseendet på sin fastighet kan därför kräva bygglov.

– Ibland kan man se att originalfönstren ersatts med nya varianter som är alldeles för små och inte passar in. Oftast har man då valt att köpa massproducerade fönster med standardmått. Det blir förstås billigare, men intrycket blir helt fel, säger Christian.

”Ge lite kärlek till dina fönster emellanåt. Det lönar sig i längden”

I verkstaden är Hans i full gång med att förlänga livet på tidstypiska fönster tillhörande ett 1920-talshus och som plockats ner för att totalrenoveras. Förarbetet är gjort och nu får fönstren en ny kittning som läggs på i en rasande fart - med perfekt resultat! Det syns tydligt att han gjort detta många gånger förr. När kittet torkat är det dags för målning, det första av tre lager färg.

– Det mesta går att åtgärda, berättar Hans medan arbetet pågår.

– Om fönsterbågarna är i dåligt skick kan det krävas att delar ersätts eller lagas. Ofta kan det vara hela bottenstycket som byts ut, men det går också att laga med ifyllningar i träet om skadan är mer ytlig. Är glaset trasigt kan det ersättas med ett kulturglas för att efterlikna äldre originalrutor med vackra strukturer.

Hantverket är ett arbete som fordrar yrkesskicklighet och kunskap. Men den som vill kan också göra mycket själv. Då är det förstås bra att läsa på och att vara noggrann för att insatsen ska bli långsiktigt hållbar.

– Det är viktigt att välja rätt produkter, som färg, kitt och annat material med bra kvalitet, säger Ann-Sofie.

– Man kan också ta hjälp av oss med delar av renoveringen och göra resten av jobbet själv. Och man måste inte göra allt på en gång, det ju går att göra lite i taget eller ett fönster åt gången, fortsätter hon.

– Att renovera blir oftast billigare, men om förfallet gått alltför långt kan byte till nya fönster ändå vara oundvikligt, säger Christian.

– Ett alternativ är då att tillverka nya fönster i samma stil som de gamla. Vi samarbetar till exempel med AR Snickeri som har sin verksamhet i en fastighet här intill och som tillverkar på beställning utifrån kundens önskemål.

Idag finns en mängd alternativa glas på marknaden beroende på vad man vill uppnå. Energi- eller isolerglas kan som sagt sättas in för att förbättra energieffekten. I modernare hus med stora glasytor kan i stället ett motsatt reflekterande solskyddsglas göra stor skillnad när solen strålar och värmer för mycket i ett rum. Fönsterrutorna kan också vara självrengörande eller bullerdämpande, skydda mot brand eller inbrott. Men ett visst mått av underhåll gäller alltså oavsett typ och även om man väljer att bevara eller köpa nytt.

– Ge lite kärlek till dina fönster emellanåt. Det lönar sig i längden, avslutar Ann-Sofie.

100% Annonspussel

med chans
att vinna
presentkort!

1:a pris
500 KR
2-3:e pris
200 KR

Var med i vår hösttävling och ta
chansen att vinna extrapengar
i form av ett laddat presentkort från
Nynäshamns Stadskärneförening.

Vinnarna meddelas personligen
och kommer även att presenteras på
www.100nynashamn.se

Tävlingskupong

Allt du behöver göra är att läsa annonserna lite extra noga. Du får se en liten del av annonsen i respektive pusselbit på den här sidan. Det gäller sedan att hitta annonsen i denna tidning och skriva annonsörens namn + sidnummer på tävlingskupongen. Bitarna kan vara förstörade eller vridna. Skicka ditt svar senast den 10 november 2021 till: 100% Nynäshamn, Box 13, 149 21 Nynäshamn eller maila till tavling@100nynashamn.se. Märk kuvert eller mail med "Tävling".

1. sid.....	6. sid.....	Namn
2. sid.....	7. sid.....	Adress
3. sid.....	8. sid.....	Postadress
4. sid.....	9. sid.....	Telefon
5. sid.....	10. sid.....	Vinnarna meddelas och presenteras på www.100nynashamn.se

LIVRÄDDARE PÅ DELTIDSUPPDRAG

Var fjärde vecka har deltid brandsmän i Sorunda jouren, och varje vecka övar gruppen på olika tänkbara scenarier som personal från räddningstjänsten kan larmas ut på. 100% Nynäshamn fick följa med på en övning.

TEXT & FOTO SOLVEIG SIGRIDS DOTTER THÖRNBLOM

Det är tisdagkväll och det börjar skymma. Ett gäng män (det finns kvinnor i de olika grupperna också; tre närmare bestämt) samlas på brandstationen snett emot Konsum i Spångbro i Sorunda. Ingen av de samlade vet vad det är man ska öva på, förutom Danne Westin. Han kommer från en av de andra grupperna, men är den som har klurat ut dagens övning och "larmar ut" Sorunda deltidbrandkår på en motorsågsolycka i Porthus. En man ska ligga skadad efter att ha sågat sig i benet.

Alla hoppar in i de två brandbilarna, och vi får åka med tankbilen som körs av Håkan Pettersson, boende i Väggarö. Deltidarna har sju minuter på sig att infinna sig vid ett larm vid skarpt läge.

– Det heter anspänningstid, berättar Håkan Pettersson. Det kommer från tiden då man spände hästarna för brandvagnen.

Precis vid sidan av vägen, mitt emot Granngården i Porthus, finns en stor timmerhög. Där ligger den "skadade" mannen med söndertrasade skyddsbyxor och räddningsinsatsen börjar omedelbart.

– Vi får ju ofta göra de första, ibland livräddande, insatserna innan ambulans med sjukvårdspersonal anländer, berättar Claes Gustafsson, styrkeledare för grupp 3 på Sorunda deltidbrandkår.

– Vid bra väder och fri sikt kommer ofta ambulanshelikoptern och den brukar vara på plats väldigt snabbt.

Under arbetet talar brandmännen hela tiden med varandra och lugnt till den "skadade". Man ställer frågor till honom, för att bena ut vad som är skadat och hur allvarligt. Från brandbilen har man skjutit upp en stark strålkastare på teleskopmast och det blir nästan lika ljust som på dagen trots att mörkret börjar falla. En så kallade "spineboard" har plockats fram ur utrustningen som finns ombord på den tungt lastade brandbilen. Efter att konstaterat vad mannens skador består av så lyfter man med gemsamma krafter över honom på spineboarden, som är till för att stabilisera eventuella rygg- eller nackskador.

Figuranten heter Svante Karlsson och han bor i Porthus. Han är med i brieften efter övningen.

– Ni var så skickliga, så bra, säger Svante, att höra er prata var som att höra en far tala till sin son.

Svante hann knappt mer än komma på benen så är det dags för nästa fiktiva "larm". Brand i ett rökfyllt hus. Man befarar att en person befinner sig i huset. Brandbilen flyttas tvärs över vägen och då övningen går ut på att ta sig upp till andra våningen, som

inte finns i verkligheten, så får de två rökdykarna med 15-20 kilo utrustning på sig simulera trappor genom att göra step-ups på lastpallar. Fyrtio steg, upp och ned. Väl i huset hittar man snabbt en kvinna, som "räddas". En jättestor fläkt har burits fram till brandplatsen och den ska hjälpa rökdykarna så att de kan se något när de tar sig fram.

– Det gäller liksom att använda fläkten på rätt sätt, säger Håkan Pettersson, för annars kan branden ta än mer fyr.

Åtminstone sedan början av 1940-talet har Sorunda deltidbrandkår funnits. Förr gick ofta uppdraget i arv från far till son och inte sällan var det bönder som var deltidare.

– Både min far och farfar var deltidare, säger Claes Gustafsson.

– Men i dag är många hitflyttade och kommer från andra håll. Deltidsbrandkåren blir också ett sätt för dem att komma in i traktens gemenskap.

"Både min far och farfar var deltidare"

Vad är skillnaden mellan heltidsbrandmän och deltidbrandmän? Inte så mycket, berättar Claes. Man utför samma arbete och samma uppdrag. Heltidarna har 90 sekunder anspänningstid, jämfört med sju minuter.

– Heltidarna är på brandstationen när de är i tjänst och vi har jour. De kan öva på arbetstid och vi övar på kvällarna.

I dag består de fyra grupperna i Sorunda av sex personer i varje grupp, men det är beslutat att man ska bli bara fem. Det är något som kommer att förändras över tid.

– I Nykvarn till exempel, som också tillhör Södertörns brandförsvarsförbund, är man fem i respektive grupp och har varit det hela tiden, säger Claes.

– De klarar det bra, så det ska väl fungera för oss också.

En tjänst som riskerar att försvinna är tjänsten att köra tankbilen. Förhoppningsvis ska det inte äventyra brandkårens möjligheter att rädda människor och egendom. Bemanningen hos räddningstjänsterna är i princip densamma i antal som på 1970-talet, trots att befolkningen har ökat och samhällen växer, med allt fler byggnader.

Att vara brandman kräver att man klarar diverse tester och fysprov varje år. Vad är det som gör att man, utöver sitt vanliga arbete, även vill arbeta jour som brandman?

– Man känner att man gör en viktig insats och för det mesta går bra, även om det ibland också innebär att fatta svåra beslut, säger Claes.

När Berhardine blev Gustav

Berättelsen om en
besvärlig smugglarresa

Tusenkonstnären
och livsnjutaren
Niklas Liljehammar
delar med sig av
sina betraktelser
som krönikör i
100% Nynäshamn.

Oret är 1925 och det stolta skeppet Berhardine förliser vid Landsort, fullastad med smuggelsprit. Hela besättning omkommer tragiskt. Nästan. Alla utom en man som frenetiskt håller sig fast i riggen i över ett dygn och sedermera räddas – då i ett ytterst medtaget tillstånd.

Knappt vid liv, faktiskt.

Berhardine bärgas och fraktas in till Nynäshamn där hon sedan får ligga förankrad till allmän beskådan under avsevärd lång tid i Stathmosviken, innan stadens lokala caféidkare Ernst Persson förbarmar sig över det arma skeppet och genomför en renovering.

När renoveringen är klar så tycker inte Ernst att Berhardine riktigt är en Berhardine längre så hon får bli en han och heter hädanefter Gustav.

Gustav får återigen fara söderut med tveksam besättning för att göra affärer, men hinner inte längre än strax utanför Kalmar innan motorn havererar. I mycket svårt väder och i ständig livsfara får besättningen försöka hålla sjön genom sina segel. Det vill sig förstås inte bättre än att när Gustav i full fart och helt förlorad driver mot Gotland så springer hon läck mitt i alltihop och det var enligt samtida uttalanden inte särskilt kul just då.

Men så småningom bedarrar vinden som den så ofta gör och svänger något, vilket såklart gynnar Gustav och hans nu helt utmattade besättning som till slut får ordning på maskin och sina läckor och ser fram mot sin möjlighet att fortsätta kursen mot destinationsorten Kiel.

Vad som händer i Kiel vet vi föga om, men på tillbakavägen nämns det att den nio dygn långa resan åter, speciellt från Karlshamn till destinationsort Nynäshamn, var så vedervärdig så att det saknas ord.

Stackars Gustav.

Och stackars besättningsmän.

Nåväl, Gustav glider svårt medtagen in i Stathmosviken en sen kväll och underkastas reparation.

Men hans äventyr slutar förstås inte där, och det gör inte besättningens heller.

Reparationen är i det närmaste avslutad när nya besvärligheter tar vid.

Det visar sig nämligen att tulltjänstemännen i Nynäshamns hamn har vad de skriver "ett visst intresse" för den last Gustav bär på, så en dag infinner sig här två tulltjänstemän för en så kallad inspektion. Denna inspektion faller inte skepparen på läppen vidare bra, så kraftiga svårigheter uppstår. Skepparen vägrar under hot ge tulltjänstemännen tillåtelse att gå ombord och han är en respektingivande och kraftig karl som dessutom bistås av sin besättningsman, den före detta tandatleten Ivar Karlsson.

Här har jag av egen fri vilja valt att först inte bry mig om att ta reda på vad en före detta tandatlet är exakt, för jag tycker att det känns bättre att sitta här och hänfört undra...

Men jag klarar ju såklart inte det särskilt länge, utan tar reda på att en tandatlet är på den här tiden en oerhört stark människa som uppträder på cirkusar och andra tillställningar för att visa upp sin starka kropp. I uppträdandet ingår tydligen även tunga lyft med tänder.

Sveriges mest framgångsrika tandatlet var Siljansnäs-Anders från Mon, Siljansnäs socken i Dalarna.

Han kunde lyfta en häst!

Med tänderna!

Huruvida vår Ivan Karlsson också lyfte hästar med tänderna låter vi här vara osagt, men enligt samtida uppgifter var han en skapligt respektingivande karl. Så det blev således ingen omedelbar visitation av Gustav den dagen.

Skepparen bestämmer att det är säkrast att lämna Stathmosviken i all hast tillsammans med sin tandatlet och resten av besättningen, när plötsligt två polismän anländer i medhavd polisbil. Så tulltjänstemän och polis står där vid kajen denna dramatiska dag då en av poliserna rappt ger order om att "maskinen ej tinge sättas i gång!".

"Skepparen har givit order om att vi skola gå till sjöss, och då går vi till sjöss!" löd det högljudda svaret nerifrån maskinrummet.

Varken skepparen eller maskinisten voro här hågade att foga sig i det hastiga bytet av befäl, utan kämpade frenetiskt med att få fart på maskineriet i den allt annat än utvilade Gustav.

En av de ditsända polismännen finner då ingen annan råd än att ta ett jätteskutt ombord och släcka blåslampan. Detta förargar dock skepparen så till den milda grad att det blir en smula arbetsamt att få honom att lugna ner sig. Så småningom finner han sig dock i det oundvikliga och faller gråtande ihop där på fördäck.

"Jag förlorar allt jag har, herre min skapare, hjälp mig!"

Enligt ett trovärdigt vittne så vänder sig en av tulltjänstemännen mot honom i detta ögonblick och tillfogar honom orden att "det där lönar sig nog inte i det här läget, det skulle du nog ha noga betänkt igenom i ett tidigare skede".

Men det skulle han kanske inte sagt, för då vaknar den tilltygade skepparen plötsligt till liv igen och lär här ha sagt "Jaså! Nå, kom hit då din lilla jävul, så ska vi nog talas vid!".

Emellertid fastgöres samtidigt en tamp vid Gustavs för och med vakt ombord fraktas det stackars slitna skeppet bort till Gotlands-kajen för vidare inspektion, allt under livliga protester ombord.

Under det att polismän och tulltjänstemän är sysselsatta med att fastgöra Gustav vid kaj passar skepparen på att diskret kasta några dunkar över bord, men de fiskas snart upp igen. Och under tiden som tulltjänstemännen ivrigt tar upp nämnda dunkar så finner skepparen och maskinisten det nödvändigt att intaga en sorgesup, då de här inser att det är sista gången de ser det förvärvade spritlagret. Så med medhavd slidkniv slår de hål på en dunk och tömmer raskt varsin skopa. Tandatlet Karlsson har enligt senare rapport vid detta tillfälle desperat även slängt ut smuggelcigaretter över kaj och utbrustit i fallet att "rök fort, pojkar, rök mycket!" i hopp om att cigarettbeståndet snabbt skulle minska i antal.

Det hela var således över.

Vid senare inventering framkommer att lasten består av femhund-ratio dunkar, eller femtusenettundra liter ren sprit, som av tullen beslagtogs.

Det framkom i senare utredningar att det samtidigt hade utlastats tvåhundratusen liter sprit från Kiel på ett flertal båtar för vidare transport mot Sverige.

Vad som sedermera hände med skepparen och den bredaxlade tandatleten Ivar Karlsson står dock skrivet i stjärnorna.

Kanske var inte allt bättre förr, ändå...

Jag har nytt telefonnummer:
073-747 23 65

Välkommen att boka tid för
ditt hår på det nya numret eller
i salongen på Nynäsvägen 32.

Tuula Forsius (tidigare Nilsson)

Elinas
SALONG

Välkommen till

KÄLLAREN
LYDIA

Italiensk- & medelhavsinspirerade rätter

Se vår meny med humana priser på www.lydia.nu

Öppet: mån-tis 10-14, ons-fre 10-22, lör-sön 12-22
Centralgatan 3 - Bordsbokning tel. 08-520 103 04

**Visst finns vi
i Nynäshamn!**

Sedan 2019 finns vi även
i Nynäshamn.

Vi kan ta hand om allt som
rör dödsfallet – rådgivning,
juridik, försäkringar,
blommor och naturligtvis
själva begravningen.

Vi finns på Fredsgränd 2B,
mitt i Nynäshamns centrum,
där du möts av
Maria Hallström-Ullmann.

Läs mer på www.ignis.se

PERSONLIGT ENGAGEMANG NÄRA DIG

Auktoriserad av Sveriges
Begravningsbyråers Förbund

Nynäshamn
IGNIS
Begravningsbyråer
Fredsgränd 2B, 08-673 83 38

NYNÄSHAMN - EN LOKAL SMAKRESA - JORDEN RUNT

För den som vill ge sig ut på en jorden runt-resa via smaklökarna går det alldeles utmärkt att stanna kvar och göra den på hemmaplan. Nynäshamn har, inte minst i förhållande till sin storlek, ett rikt krogliv med varierat utbud av restauranger. 100% Nynäshamn har tittat närmare på menyerna och träffat några av våra många restauratörer. Krogrundan kan bli en upptäcktsfärd i matkulturer från stora delar av jordklotet. Välkommen till en lokal smakresa ut i världen!

TEXT NICLAS AXELSON

Robin Lerberg
lagade kvällens
franska meny.

samma koncept på Nynäsgården? Där och då föddes Brasserie Locale, fortsätter Peter.

När 100% Nynäshamn kommer på besök är det Robin Lerberg som är i full färd med att förbereda menyn innan kvällens gäster anländer. Han är tillsammans med Joakim Gardelin en av kockarna i köket på Nynäsgården. För dagen har Robin bland annat tillagat en förrätt bestående av friterad fransk getost och en mustig bouillabaisse med fisk och skaldjur.

– Nynäsgården har alltid varit känt för sina kockar och goda mat. Nu har vi höjt nivån ytterligare och serverar härlig franskinspirerad mat och dryck, tillägger Peters dotter Caroline som tillsammans med sin bror Fredrik är en del av familjeföretaget sedan 2015.

Kärleken till Frankrike har funnits hos familjen länge. Peter är dessutom utbildad sommelier. Trots det ligger nog det största vinintresset hos sonen Fredrik som är den som håller vinlistan uppdaterad på brasseriet. Med det sagt har det franska temat inte genomströmt hela restaurangen. På menyn syns även deras egna öl från Hesselby Bryggeri.

– Ja, just det. Vår familj driver även Hesselby Bryggeri. Vi har inte hunnit göra en fransk öl ännu, men det kanske kommer så småningom, säger Fredrik.

På Brasserie Locale kan du vänta dig franska favoriter som Escargot (sniglar), Moules Marinières (musslor) och Tarte Tatin (äppelpaj) men även andra klassiker som Entrecôte och Crème brûlée.

EUROPA

Matresan fortsätter i Europa. Menyn hos **Torget Brasserie & Bar** på Stadshusplatsen är en mix av flera europeiska nationers paradrätter, bland annat från det svenska, franska och italienska köket. Här serveras bland annat Moules Frites, örtbakad Portabello med Polenta och flera pastarätter, till exempel Pasta Vongole. Medelhavsmat går igen även bland efterrätterna, som

Tiramisu eller Crème brûlée. En ny meny med uppdateringar är på gång, men det europeiska temat består. Bon appétit!

ITALIEN

Pizzerian gjorde sitt intåg i Sverige på 1960-talet och har sedan dess blivit – kan man kanske säga – vårt eget svar på den engelska puben, på så sätt att den numera finns representerad i så gott som varje liten ort i vårt avlånga land, i nästan varje stadsdel och i livligare gathörn. Så även i Nynäshamn med omnejd. Såväl Stora Vika som Sorunda och Ösmo har sina egna och i Nynäshamn behövs åtminstone två händers fingrar för att räkna dem alla, från Estö i söder till Kullsta i norr. Ingen nämnd, ingen glömd. Pizzan har blivit en del av vår egen matkultur, och de allra flesta har sin egen favorit.

Rigatoni a la Carne från Källaren Lydia

Källaren Lydia på Centralgatan 3 har många typiska "italienare" på menyn, dock inte pizzan. Här kan man till exempel bli serverad Carpaccio Italiano (rå oxfile i tunna skivor), Scampi all'Aglio (med musslor och räkor) eller Filetto d'Agnello (helstekt lammfilé). Ett glas Perroni importerad öl kanske kan smaka bra till maten? Restaurangens specialitet är framför allt ett stort urval av italienska pastarätter och middagen kan avslutas med en välkänd Tiramisu.

Även på restaurangen **Mätt & belåten** vid Malmtoget är huvudtemat italienskt och med många alternativ att välja bland. Buon appetito!

Crème brûlée - klassiskt fransk dessert

Moules Frites - klassiskt från Nordfrankrike och Belgien

Spansk paella

USA

Vad kan vara mer typiskt amerikanskt än hamburgare? På **Bar and Burgers** i Nynäs- hamns centrum serveras de med finesse och typiska tillbehör. Hamburgarna görs av grovmalen högre och kommer med briochebröd, chilifries, saltgurka och chipotle- majonnäs. Tillbehörslistan är lång och man lägger till de man själv önskar. Varianter på hamburgaren finns även i vegetarisk och vegansk tappning. På menyn erbjuds också bland annat American pancakes, milk- shake och mjukglass. Efter måltiden är det möjligt att förflytta sig till spelavdelningen en trappa upp, där ett parti biljard, dart eller shuffleboard kan avsluta sammankomsten. Have a nice meal – and game!

med stark Sishuanpeppar. Andra är sötsur Pekingsoppa eller lättfriterad anka. Själv- klart finns också de fyra små rätterna kvar och vid förbeställning med lite framför- hållning kan restaurangen erbjuda riktigt kinesiska specialiteter, som ångkokt hel fisk eller den klassiska Pekingankan. En asiatisk buffé finns också hos **Asian Delicious** på Sjötelegrafan. Chī yī dùn měi cān!

JAPAN

Sushitrenden har vuxit sig stark i Sverige och verkar vara här för att stanna. **MGL Sushi** har flera restauranger i stockholms- området, varav en ligger på Nynäsvägen 7 i Nynäshamn. Här finns ett stort urval av sushibitar med varierade fyllningar,

SPANIEN

Tapas är det spanska samlingsnamnet för smårätter som kan serveras i många olika former. På **Flamenco Tapas** i Fiske- hamnen kan man välja mellan allt från spanskimporterade ostar och charkuterier till klassiker som Patatas Bravas (friterad potatis i tomatås) eller Calamares (friterad bläckfisk) som serveras med citron- och vitlöksdoftande aioli. Även den iberiska halvöns nationalrätt Paella finns förstås på menyn. Sopa de pescados y mariscos är Flamencos väldoftande fisk- och skaldjurs- soppa, vackert serverad med vitlöksbröd och citronaioli. Ten una buena comida!

American meal

Japanese sushi

Öl i publi

Biff från Kina

olika Makimono-rullar, Nudelwok samt andra japanska rätter som Yakitori, Yakiniku eller Teriyaki. Fler sushibarar i stan är **Qingmu Sushi** på Nynäsvägen 24, **Fengye Sushi** på Fredsgatan 10 i centrum och **Sushi Bar Thai Take Away** på Estö som också serverar det japanska risknyttet med tillbehör. Meshiagare!

THAILAND

Svenskarna har tagit Thailand till sina hjärtan och många är de som gärna reser dit. Följaktligen har också den thailändska matkulturen hittat hit. I Nynäshamn finns

STORBRITANNIEN & IRLAND

Den brittiska puben finns också represen- terad i Nynäshamn. På **Eight Friends Inn** i gamla stationshuset är förstås natio- naldrycken i fokus men det finns också enklare rätter på pubmenyn. Hos **The Iron** på Centralgatan 2 går pubtemat i irländska färger och här serveras bland annat klas- sikern Fish and Chips. En musikbar med bistroamat finns också på **Folkets Hus**. Cheers mate!

KINA

Förr fanns det alltid en kinakrog i så gott som varje svensk stad, där 70-talsfavoriten fyra små rätter serverades tillsammans med den friterade bananen som efterrätt – så också i Nynäshamn. Idag har den rollen tagits över av **Asian House** på Järnvägs- gatan 2, som erbjuder rätter från flera delar av Asien. En buffé med dessa variationer dukas upp varje helg, men det går också att välja typiskt kinesiska anrättningar från menyn, till exempel vårrullar, wok med tofu/biff/kyckling eller räkor som kryddats

Thailändska smaker

flera thairestauranger, som **Rim Nam Thaifood** på Nynäsvägen 30, **Kvarteret Thai** på Frejgatan 19 och säsongsöppna **Nynäshamns Thaikök** i hamnbodarna. I restaurangen **Sushi Bar Thai Take Away** på Hamnviksvägen 24 har ägaren Samruaj dessutom skapat en liten butiksyta fylld med thailändska delikatesser för den som blivit inspirerad och även vill prova på att laga maten hemmavid. Kin ri di!

INDIEN & BANGLADESH

Hos **Real Garden Restaurant** på Nynäsvägen 27 kan man ta del av ett stort utbud rätter från Indien och Bangladesh. Kyckling, lamm, räkor eller vegetariska alternativ är oftast basen i maten som tillagas med

indiska kryddor och utifrån det stora landets ursprungsregioner. Curry, Masala, Sizlar, Korai, Korma, Thali... variationen är riklig. Naanbrödet är ett självklart tillbehör och bland förrättssalen finns förstas Papadam eller Chicken Tandoori. Styrkan i rätterna varierar men kan, trots anpassning, ibland bli en överraskning för nordiska smaklökar. Ek achchha bhojan karana!

LIBANON

Meze är en libanesisk motsvarigheten till vårt svenska smörgåsbord, med många små rätter som dukas fram för att delas med

Meze med tabbouleh

Fjällröding från Kroken

bordvännerna. Hos **Libnani Kök & Bar** på Nynäsvägen 26 erbjuds ett stort urval för den som vill komponera sin egen meze, men det finns också färdiga avsmakningsmenyer med kökets val som underlättar för den ovane. Förutom de kalla och varma smårätterna, varav många är vegetariska och med spännande kryddblandningar, finns även sallader och grillade rätter på menyn. Ofta ingår bladpersilja, mynta eller nötter i recepten. Sötma kännetecknar efterrätterna, och där är baklavan en god avslutning på måltiden. Wajbat haniya!

MEXICO & SYDAMERIKA

Qui Dining på Nynäsvägen 24 erbjuder rätter från flera delar av världen, men på menyn finns också ett stort urval smaker med sydamerikanskt ursprung. Tacos, quesadilla, fajitas och chiligröta är några av dem. Otravez buena comida!

SVERIGE

Det svenska köket har förstas influenser från olika delar av världen och har genom åren berikats med många nya inslag. Så kan man till exempel hävda att fredags-

mys med tacos, kebabpizzan eller hamburgartallriken har blivit en självklar del av vår egen matkultur, liksom även typisk husmanskost som kåldolmar av turkiskt ursprung eller den italienska spagettin med köttfärsås. Husmanskosten är vanlig på restaurangernas lunchmenyer, där det finns ännu fler matserveringar att välja bland än de som omnämns här.

Några av våra svenska klassiker hittar man på höstens meny hos restaurang **Kroken** i Fiskehamnen.

– Vår meny färgas av allt gott säsongen har att erbjuda och lagas på kompromisslösa råvaror, berättar Patrik Olsson, kökschef på restaurang Kroken.

Här finns allt från kantarelltoast till Krokens egen Biff Rydberg eller en svensk fjällröding. För husmanfantasten erbjuds även småländska Kroppkakor. Klassiska kött- och fiskrätter med influenser från såväl det svenska som franska köket har fått sällskap av vegetariska alternativ som "rostad rödbeta och jordärtskocka, stekt svamp, Karl-Johanmajonnäs, friterad ostronskivling, machésallad och brynt smör". Tillsammans med en passande öl från Nynäshamns Ångbryggeri får måltiden också en lokal prägel.

Även på **Nynäs Havsbad** erbjuds nordisk "fine dining" med höga ambitioner. Här får man njuta av en säsongsanpassad meny präglad av hav, gård och skog enligt kökets egen beskrivning.

Hos **Kökeriet** i Fiskehamnen är det rökeriets fisk & skaldjur som gäller. Här kan man bli serverad en Skärgårdstallrik med rökta delikatesser och flera av havets läckerheter efter säsong och tillgång. Den klassiska Skagenröran finns förstas också på menyn.

Inte att förglömma det allra svenskaste av svenska, nämligen ett dignande smörgåsbord med självklara rätter som Jansson Frestelse, inlagd sill, syltor, köttbullar, gravlax och allt som hör till. Snart gör det come back på många restauranger i form av årets julbord. Något att se fram emot...

Smaklig måltid (på alla förekommande språk)!

100

höstevenemang

Ett hundratal tider med aktiviteter som går av stapeln i olika delar av kommunen under hösten hittar du på Nynäshamns besökscenters evenemangssida, www.nynashamn.se/uppleva/evenemang.

Där finns också möjligheten för dig som är arrangör att informera om kommande arrangemang.

När det nu blivit möjligt att genomföra aktiviteter utan restriktioner igen fylls kalendern på i en rasande fart och valen är många för dem som saknat möjligheten att delta. Det är bara att välja och vraka i utbudet, så kan alla med ett uppdämt behov ha fullt upp ända fram till jul om man så vill! Här presenterar vi några av dem.

RUSKIGT HÖSTLOV PÅ NICKSTA

First Camp vid Nickstabadet bjuder in till en ruskig höstlovsaktivitet som sträcker sig över tio dagar, från fredag 29 oktober till och med söndag 7 november. Varje dag under perioden blir det aktiviteter av olika slag som riktar sig till både de yngre, vuxna och familjer som besöker campingen. På programmet står bland annat filmvisningar, halloweenpyssel, utomhusbingo och tipspromenader. Extra läskigt utlovas det att bli under själva halloweenhelgen 30-31 oktober, med bland annat spökjakt och spökparad som genomförs tillsammans med First Camp-maskoten Yessi. Bästa (eller snarare värsta) utklädande i paraden vinner pris.

Aktivitetserna är kostnadsfria och alla är välkomna i mån av plats.

4 KONSTNÄRER I PÅGÅENDE UTSTÄLLNING...

Ett av många tecken på att kulturlivet börjar ta fart igen är att Nynäshamns konsthall i biblioteket på Stadshusplatsen har öppnat upp efter en alltför långvarig dvala. Nypremiären sker med en i detta nu pågående utställning bestående av fyra konstnärer, samtliga med lokal anknytning. Det är Margaretha Eriksson Abenius, Anna Kraft, Olivera Savic Popovic och Lisa Trägårdh som visar sina alster. Både äldre och nyare verk samsas i lokalen, i form av måleri, skulptur, textil och keramik.

– Liksom vid tidigare tillfällen när vi ställt ut tillsammans vill vi med våra olika utgångspunkter, uttryck, material och tekniker bygga en helhet och ett sammanhang men också att verken speglar varandra så att "samtal" dem emellan uppstår, berättar konstnärerna samstämt i ett gemensamt uttalande.

Konsthallen går att besöka samma tider som biblioteket och verksamheten har nu återgått till ordinarie öppethållande, det vill säga alla veckans dagar utom söndagar. Utställningen pågår till och med den 30 oktober.

...OCH ETT 20-TAL INTAR STADENS SKYLTFÖNSTER

"Konst i skyltfönster" är en årligen återkommande höstaktivitet som arrangeras av Nynäshamns Stadskärneförening i samarbete med konstbutiken Konstartera.

Årets upplaga har lockat ett 20-tal konstnärer som ställer ut sina verk i skyltfönstren hos många verksamheter på stan. Där finns de att ta del av via en rundvandring i de centrala delarna av Nynäshamn när helst man önskar under perioden 15 till och med 24 oktober. Informationsmaterial med en karta över aktuella exponeringsplatser och deltagande konstnärer finns att hämta gratis i många butiker.

Lördagen den 23 oktober genomförs också en arrangerad konstrunda, då många av konstnärerna är på plats för att berätta mer om sina respektive arbeten och de utställda objekten. Samling sker klockan 11.00 vid fontänen i hörnet Centralgatan/Fredsgatan och guidningen brukar pågå i ett par timmar, med möjlighet att hoppa på eller av när man önskar.

Föreningen JIN, Jazz i Nynäshamn, har gjort en omstart under hösten efter ett långt men ofrivilligt uppehåll. Hittills har man hunnit genomföra två konserter och en tredje är inbokad i november. I samband med nypremiären bytte föreningen spelplats och flyttade in i Folkets hus på Stadshusplatsen, från att tidigare hållit konserterna i Konstpoolens lokaler.

– Det blev succé direkt, berättar Gösta Rising som är ordförande i föreningen JIN.

– Vi hade över 100 besökare på den första spelningen med Ellas Kapell i september. Det är vårt rekord för en konsert mitt i veckan, så det är tydligt att det fanns ett uppdämt behov av att få uppleva musiken live igen. Vi fick till och med lov

att ställa in extra stolar för att alla skulle få plats, fortsätter han.

Inför nystarten har föreningen bland annat investerat i en ny flygel och på den nya scenen finns tillgång till såväl professionellt ljud som ljus. Mat & dryck serveras också under jazzkvällarna i Folkets hus.

Årets sista konsert är inbokad onsdagen den 17 november klockan 19.00. Då kommer den amerikanska sångerskan och pianisten Champion Fulton, som genomför en turné i Sverige tillsammans med Kristian Leth på trummor och Hans Backenroth på bas.

– Det är den riktiga jazzeliten som kommer på besök till Nynäshamn, säger Gösta stolt.

Redan nu har föreningen också bokat in ett program med vårens konserter. Året inleds den 9 februari med Hebbe Sisters, en syskontrio från Jämtland samt musiker.

Biljetter säljs vid entrén och man måste inte vara medlem i föreningen för att besöka konserterna men får ett förmånligare pris om man är det. Jazzintresserade under 20 år går dessutom in helt gratis.

TJEJKVÄLL FÖR ALLA TILLBAKA I CENTRUM!

Tjejkvällen i Nynäshamn brukar vara en populär aktivitet på stan, och nu är det dags för återkomst. Onsdag 27 oktober mellan klockan 17.00 och 20.00 har många butiker, restauranger och andra verksamheter i centrum kvällsöppet för mingel, shopping och aktiviteter under lite extra festliga former. Bakom Tjejkvällen står Nynäshamns Stadskärneförening, som genomför evenemanget tillsammans med sina medlemsföretag.

Precis som vid tidigare upplagor blir alla som handlat något hos de medverkande företagen under kvällen inbjudna till en samling på Folkets hus efter stängning. Förutom musikunderhållning och möjlighet till förtäring hålls där också en utlottning som drar i gång vid 20.30-tiden. Vinsterna till den här skänkts av de lokala verksamheterna. Den som haft turen, eller skickligheten kanske, att hitta den gömda guldgolgen tidigare under kvällen, och tagit med den till Folkets hus, blir dessutom extra belönad.

Trots namnet är, förutom tjejer och kvinnor i alla åldrar, även män och killar välkomna att delta och kan ta del av det som erbjuds specifikt under de tre kvällstimmar meddelar arrangören.

Köp ett helt års träning NU!

Träningskort standard 12 månader..... NU 3 000 kr

Ordinarie pris 3 600 kr

Dag/pensionär/ungdom/student..... NU 2 500 kr

Ordinarie pris 2 900 kr

Erbjudandet gäller till och med 31 oktober.

Telivägen 16, Nynäshamn. Tel. 08-520 120 20 • www.friskissvettis.se/nynashamn

A close-up photograph of a person's hands carving a jack-o'-lantern. The pumpkin has a simple, friendly face with triangular eyes and a wide, open mouth. The person is using a small tool to carve the mouth area. The background is slightly blurred, showing a wooden surface and some pumpkin seeds.

© MEDIABRYSS SVANTE DREIJENSTAM

LÄTTMEDELSVÅRT

LÖS GÄRNA

vårt korsord när du får en stund över. Eller våra sudoku, genom att placera ut siffrorna 1-9 på spelfältet så att varje siffra bara finns en gång per rad, en gång per kolumn och dessutom bara en gång per större ruta.

RÄTTA LÖSNINGEN

på förra numrets sudoku och korsord hittar du här och lösningar till klurigheterna i denna utgåva publiceras på 100nynashamn.se, och även i kommande nummer av magasinet 100% Nynäshamn.

3	5	1	8	9	6	7	4	2
4	9	7	1	2	5	8	3	6
8	6	2	3	4	7	9	1	5
5	7	6	2	1	4	3	9	8
2	3	9	5	7	8	1	6	4
1	8	4	9	6	3	5	2	7
7	1	3	4	8	2	6	5	9
9	2	8	6	5	1	4	7	3
6	4	5	7	3	9	2	8	1

MEDEL

7	9	2	6	1	5	4	3	8
4	3	5	2	7	8	6	9	1
1	6	8	4	3	9	7	5	2
3	7	9	8	4	1	5	2	6
2	4	1	9	5	6	8	7	3
8	5	6	7	2	3	9	1	4
6	8	7	3	9	2	1	4	5
9	1	3	5	8	4	2	6	7
5	2	4	1	6	7	3	8	9

LÄTT

8	7	1	9	2	4	5	6	3
5	6	3	1	7	8	9	2	4
2	9	4	5	6	3	1	8	7
4	2	7	6	1	9	8	3	5
1	5	6	3	8	2	7	4	9
3	8	9	7	4	5	2	1	6
9	3	8	2	5	6	4	7	1
7	4	5	8	3	1	6	9	2
6	1	2	4	9	7	3	5	8

SVÅRT

...OCH SNART ÄR DET JUL IGEN!

Oj, vad tiden går. Passa på att njuta av höstens vackra färgprakt nu, innan plötsligt julen står för dörren. Det kommer du om inte förr att märka när nästa nummer av 100% Nynäshamn dyker upp vecka 47, fylld med läsning inför stundande advent, jul och nyår.

Om du vill ha mer inspirerande läsning i väntan på nästa utgåva kan du besöka vår hemsida, 100nynashamn.se, där det går att hitta alla tidigare utgåvor av vårt superlokala magasin i digitalt format.

Bankbussen till Nynäshamn!

Onsdag 27/10 kommer vår bankbuss till Fredstorget kl 10-17.

Passa på att få hjälp med ditt mobila bank-ID, digipass eller varför inte ett skaffa ett automatiskt månadssparande - med mera. Vi ses vid salutorget på Fredsgatan!

Nedan finner du våra nya kontaktuppgifter. Välkommen att höra av dig!

Kontoret i Farsta har telefon: 08-639 41 30, e-post: kontakta5233@seb.se

Alltid öppet – SEB.se och vår telefonbank, privat: 0771-365 365, företag: 0771-62 53 53.

SEB

Skogs- och trädgårdsredskap – för både proffs & hemmafisare

SKOG TRÄDGÅRD
NYNÄSHAMN AB

Försäljning • Uthyrning • Service • Reparationer
Teknikervägen 17A, Nynäshamn • 08-520 122 34 • Mån-fre 06.30-17.00
www.sotnab.se • info@sotnab.se • www.facebook.com/sotnab

SISTA VECKORNA!

**30%
RABATT**
t o m 31/10

PÅ ALLA JEANS

Wrangler, Lee, Jack & Jones, Tommy Hilfiger,
Calvin Klein, Lindbergh, Erla of Sweden i lager.

LÄGSTA PRIS-GARANTI!

Hittar du samma modell billigare i annan butik
får du samma pris hos oss!

**20%
RABATT**

**TJEJKVÄLL ONSDAG 27/10 KL 17-20:
PÅ ALLA PARFYMER & DOFTER**
Påfyllt med nyinkomna märkesdofter, herr & dam.

VINCENT'S

Kläder för män i alla åldrar!

Stadshusplatsen 4, Nynäshamn • Tel. 08-520 186 00
Öppet: Vard. 10-18 • Lörd. 10-15

Rosa oktober

Under oktober skänker vi 10% av all försäljning ur
vår egen kollektion smycken från **Quaintrelle Collection**
direkt till Cancerfondens Rosa Bandet-kampanj.

RAKEL & LEA

Smycken och klockor

Centralgatan 6, Nynäshamn • 08-520 103 51
Vard. 10-18 • Lörd. 10-15 • rakelochlea.se • Följ oss på

**NU ÄR BUTIKEN ÄNNU GRÖNARE
MED ÖVER 300 OLIKA SORTERS VÄXTER!**

Vår butik på Fredsgatan 9 i Nynäshamns centrum är mer välfylld än någonsin tidigare,
med ett spännande och varierat sortiment och något för alla smaker. Handla även online.

NY KYL PÅ PLATS!

**FYLLD MED
VACKRA
BUKETTER**

ALLA HELGON!

**HÖSTENS
UTEBLOMMOR
& KRANSAR**

MASSOR AV GRÖNT!

VÄXTER INNE & UTE!

GRÖNVÄXTRIKET

FREDSGATAN 9, NYNÄSHAMN | TEL. 08-551 08 443
GRONVAXTRIKET.SE | [gronvaxtriket](https://www.instagram.com/gronvaxtriket)
ÖPPET ALLA DAGAR | ÄVEN SÖNDAGAR KL 11-15